

sudska praksa

Praksa sudova opšte nadležnosti

FIKTIVAN UGOVOR O PROMETU NEPOKRETNOSTI

Kada je ugovor o kupoprodaji nepokretnosti (stana) zaključen radi obezbeđenja vraćanja zajma, a ne radi prodaje nepokretnosti, tada se radi o fiktivnom ugovoru koji ne proizvodi pravno dejstvo, te ne može biti osnov za sticanje prava svojine u smislu čl. 37. ZOSPO.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac i tuženi su međusobne odnose uspostavili preko R. V. On se bavio prometom nekretnina i poznavao je tužioca, a njegova bivša supruga je poznavala sina tuženih A. A. Pošto je A. A. bio potreban novac na zajam on se obratio R. V. Ugovorili su pozajmicu od 20.000 eura sa kamatom 7% mesečno. Zaključeni ugovor o kupoprodaji predmetnog stana je predstavljao obezbeđenje da će A. A. pozajmljeni novac vratiti. Ugovor o kupoprodaji su zaključili, tužilac, u svojstvu kupca i tuženi, roditelji A. A. u svojstvu prodavca a u pitanju je stan u kojem oni žive. U ugovoru, član 2. je navedeno da je kupac pre sastavljanja ugovora isplatio prodavcu na ruke celokupni iznos kupoprodajne cene, što su prodavci potvrdili na ugovoru, a cena je iznosila 3.830.000,00 dinara. A. A. nije vratio pozajmljeni novac. Utvrđeno je da kada je on hteo to da učini R. V. nije mogao novac da preuzme, da bi kasnije zahtevao dnevnu kamatu 1%.

Polazeći od utvrđenih činjenica pravilno je drugostepeni sud odlučio kada je tužbeni zahtev tužioca odbio, nalazeći da je predmetni ugovor o kupoprodaji zaključen radi obezbeđenja vraćanja zajma, a ne radi prodaje nepokretnosti. Kod činjenice, da je R. V. dao na zajam A. A. iznos od 20.000 eura sa kamatom 7% mesečno, a da je predmetni ugovor o kupoprodaji stana roditelja A. A. zaključen radi obezbeđenja vraćanja zajma njihovog sina, to je pravilno stanovište drugostepenog suda je u pitanju fiktivan ugovor koji nema istinitu i željenu kauzu, osnovu obavezivanja. U konkretnom slučaju ugovorne strane su drugim razlozima bile motivisane da predmetni ugovor označe kao kupoprodajni, bez namere stvarnog raspolaganja odnosno otuđivanja stana. Takav ugovor o prometu nepokretnosti je pravni posao sa prividnom kauzom, nema istiniti i željeni osnov, jer ona ne postoji, pa i ugovor kao takav ne proizvodi pravno dejstvo, već je u smislu člana 37. Zakona o obligacionim odnosima ništav. Kao takav, on nije mogao

biti osnov za sticanje prava svojine tužioca na predmetnom stanu u smislu člana 37. Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, pa Vrhovni sud nalazi da su neosnovani navodi revizije o pogrešnoj primeni materijalnog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 2722/07 od 02. 04. 2008.)

NEZAKONITOST UPRAVNOG AKTA DRŽAVNOG ORGANA I PRAVO NA NAKNADU ŠTETE

Samo nezakonito izvršenje upravnog akta donetog od strane državnog organa nije dovoljan razlog da bi se zasnovala odgovornost države za štetu koju je pretrpelo lice prema kome je takav akt donet i sproveden, već je potrebno da tužilac dokaže da je takvim propustom sprečeno uvećanje njegove imovine i da postoji uzročna veza između propusta državnog organa i prouzrokovane štete tužiocu.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je bio vlasnik STR "San" sa sedište u M. Dana 23. 11. 2001. godine Republička uprava javnih prihoda B. P. izvršila je kontrolu poslovanja tužioca i sačinila zapisnik o izvršenoj kontroli, po kom je sa računa STR "San" 28. 11. 2001. godine u postupku prinudne naplate poreza na promet skinuto 29.016,19 dinara. U tom trenutku na računu tužioca je bilo 563,62 dinara i račun nije bio blokiran. Dana 01. 12. i 03. 12. 2001. godine po istom osnovu skinuto je po 15.073,45 dinara, ali su ovi iznosi istog dana ponovo uplaćeni na račun. Tužilac je 12. 12. 2001. godine na račun STR "San" uplatio 22.500 dinara na ime dnevnog pazara, a posle toga više nije vršio nikakve uplate. Blokada računa STR "San" nastupila je 13. 12. 2001. godine, jer je po osnovu rešenja tužene od 05. 05. 2001. godine skinuto sa računa 23.142,43 dinara. Na ovo rešenje tužilac je izjavio žalbu, koja je rešenjem tužene od 30. 08. 2001. godine odbijena. U upravnom sporu U. broj 3799/01 od 27. 06. 2002. Vrhovni sud Srbije je označeno rešenje poništio. Tužilac je na svoj zahtev odjavio STR "San" 31. 10. 2002. godine kod nadležnog organa uprave. Pre odjave račun tužioca nije bio deblokiran. Ukupna blokada računa 30. 06. 2004. godine iznosila je 560.591,44 dinara. Račun tužioca je bio u blokadi i zbog obaveza prema dobavljačima "Žitoproduktu", "Novosadskoj mlekari" i preduzeću AD "Neoplanta".

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno je drugostepeni sud primenio materijalno pravo kada je odbio tužbeni zahtev.

Naime, tužilac potražuje naknadu štete prouzrokovanu nezakonitim upravnim aktom budući da su rešenja organa tužene poništena u upravnom sporu po tužbi tužioca. Tačno je da su odluke tužene bile nezakonite s obzirom da su u upravnom sporu poništene, kao i da je njihovim izvršenjem sa računa tužioca neosnovano naplaćen iznos razrezanog poreza na promet.

Međutim, ispravan je zaključan Okružnog suda da je za postojanje odgovornosti tužene za nastalu štetu neophodno postojanje direktne uzročno-posledične veze između rada organa tužene (nezakonitog postupanja tužene) i prouzrokovane štete. *Dakle, samo nezakonito izvršenje upravnog akta donetog od strane tužene nije dovoljan razlog da bi se zasnovala odgovornost tužene za štetu koju je usled toga pretrpelo lice prema kome je takav akt donet i sproveden, već je potrebno da tužilac dokaže da je takvim propustom sprečeno uvećanje njegove imovine, kao i da postoji uzročna veza između propusta tužene i prouzrokovane štete.*

Uzročna veza između nezakonitog akta organa tužene, odnosno prinudnog izvršenja tog akta i nemogućnosti rada tužioca u konkretnom slučaju ne postoji, jer izvršenje odluka tužene nije dovelo do prestanka rada tužioca. Naime, iz utvrđenih činjenica proizilazi da blokada računa tužioca nije onemogućila tužioca da i dalje posluje, niti je za nastanak blokade računa odgovorna tužena. Blokada računa nastupa kada nema dovoljno sredstava za izmirenje dospelih obaveza. U momentu prinudne naplate poreza (13. 12. 2001. godine) na računu tužioca nije bilo dovoljno sredstava za prinudnu naplatu celokupnog razrezanog poreza. Osim toga, posle ove naplate dospevale su na naplatu i druge obaveze tužioca prema dobavljačima za čije izmirenje na računu nije bilo dovoljno sredstava, tako da ukupan iznos sredstava za koji je blokiran račun tužioca (560.591,44 dinara dana 30. 06. 2002. godine) znatno premašuje iznos za koji je izvršena prinudna naplata poreza na promet. Prinudna naplata poreza sa računa tužioca na osnovu rešenja organa tužene delimično je izvršena, s obzirom da je naplaćen samo deo ukupno razrezanog poreza, dok je ostatak iznosa ostao neizvršen, jer na računu tužioca nije bilo dovoljno novčanih sredstava. Naplatom iznosa od 23.142,43 dinara 13. 12. 2001 godine račun tužioca je dospeo u blokadu jer posle 12. 12. 2001. godine tužilac nije vršio uplate na svoj poslovni račun. Iz navedenog proizilazi da je osnovni uzrok nastale blokade računa tužioca to što nije uplaćivao sredstva dnevnog prometa, a ne činjenica da je sa računa prinudno naplaćen iznos poreza na promet. Pored toga, tužilac je u poslovnom objektu posedovao dovoljne zalihe robe, zbog čega je uplatom dnevnog pazara na račun mogao da izađe iz blokade.

Šteta koju tužilac potražuje u ovom postupku sastoji se u izgubljenoj dobiti koja predstavlja dobitak koji se osnovano mogao očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje sprečeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem (član 189. stav 3. ZOO). Dakle, dobitak tužioca koji je on osnovano mogao očekivati sastoji se u očekivanom prihodu od poslovanja radnje. Da bi tužena odgovarala za nastalu štetu potrebno je da je svojim nezakonitim ili nepravilnim radnjama sprečila poslovanje radnje tužioca. Izvršenjem upravnog akta koji je kasnije poništen u upravnom sporu, tužiocu je prouzrokovana šteta u vidu nezakonito zaplenjenih novčanih sredstava sa računa, na čiji povraćaj tužilac ima pravo na osnovu člana 11. Zakona o upravnim sporovima i člana 210. ZOO. Izvršenjem nezakonitog upravnog akta kojim je naplaćen porez na promet prouzrokuje se stvarna šteta u vidu umanjenja imovine

za iznos sredstava za koji je izvršenje takvog akta sprovedeno. Međutim, tužilac je imao sve uslove da redovno obavlja svoju registrovanu delatnost, da ostvari dobit, da uplatom ostvarene dnevne dobiti izađe iz nastale blokade žiro računa, a da sa druge strane od tužene zahteva povraćaj nezakonito naplaćenih sredstava na ime poreza na promet sa pripadajućom kamatom. Stoga, tužena ne može biti odgovorna što tužilac nije vršio uplate dnevno ostvarene dobiti na svoj poslovni račun, te što je na svoj zahtev odjavio poslovanje radnje kada je procenio da poslovanje na navedeni način više nije moguće odnosno rentabilno. Zbog svega navedenog, u konkretnom slučaju, ne može se govoriti o nastaloj šteti u vidu izgubljene dobiti, s obzirom da ne postoji okolnost koja je sprečila dobitak tužioca koji je on osnovano očekivao, pošto prestanak rada tužioca nije izazvala tužena. Poslovanje tužioca ničim nije bilo onemogućeno, već samo delimično otežano nezakonitom naplatom novčanog iznosa na ime poreza na promet.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 3477/07 od 12. 03. 2008.)

NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE ZBOG NEKORIŠĆENJA VOZILA

Tužilac nema pravo na naknadu štete zbog nekorišćenja vozila u periodu u kome mu je bilo privremeno oduzeto ako je predmetno vozilo oduzeo nadležni organ na osnovu pravnosnažnog i izvršnog rešenja organa za prekršaje. Okolnost da je carinski postupak okončan donošenjem rešenja kojim je postupak obustavljen i vozilo vraćeno tužiocu zbog nepostojanja carinskog prekršaja nije od uticaja jer pravno dejstvo pravnosnažnog rešenja Opštinskog organa za prekršaje nije uslovljeno naknadnim utvrđenjem prekršajne odgovornosti za carinski prekršaj lica kome je vozilo oduzeto.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, 07. 12. 1998. godine u 14 časova u Novom Sadu, tužilac, koji je upravljao svojim putničkim vozilom marke "Nissan-Datsun" serijski broj 12 registarske oznake PV 264-70, legitimisan je od strane saobraćajne policije. Tom prilikom je utvrđeno da tužilac upravlja vozilom registrovanim u Crnoj Gori i da je izvršio fiktivnu prijavu i odjavu prebivališta tako što je 22. 07. 1997. godine odjavio prebivalište iz Novog Sada, gde ima stalno prebivalište, živi sa porodicom i gde je zaposlen, te redovno dolazi na posao svakog dana, a zatim fiktivno prijavio prebivalište u Pljevljima gde mu je izdata lična karta. Sa ovih razloga, MU RS Sekretarijat u Novom Sadu je protiv tužioca podneo prekršajnu prijavu Carinarnici Novi Sad i Opštinskom organu za prekršaj u Novom Sadu, a tužiocu je privremeno oduzeto vozilo kojim je upravljao. Pravnosnažnim rešenjem Opštinskog organa za prekršaje Novi Sad Up. br. 15-2-31015/98. od 29. 12. 1998. godine tužilac je oglašen odgovornim za učinjeni prekršaj iz čl. 24. Zakona o prebivalištu i boravištu građana i prekršaj iz člana 6. stav

1. tačka 4. uredbe o posebnoj naknadi za registraciju određenih vozila, te mu je za ove učinjene prekršaje izrečena jedinstvena novčana kazna i zaštitna mera oduzimanja predmetnog putničkog motornog vozila. Ovo rešenje postalo je pravnosnažno 12. 01. 1999. godine i izvršno 16. 02. 1999. godine. Oduzeto vozilo vraćeno je tužiocu rešenjem Savezne uprave carina – Carinarnice Novi Sad P. br. 892/1999 od 27. 07. 1999. godine, kojim je i obustavljen prekršajni postupak pokrenut protiv tužioca, jer radnja koju je tužilac počinio (upravljanje predmetnim vozilom) nema obeležje prekršaja iz Carinskog zakona.

Kod tako utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno su nižestepeni sudovi primenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtev tužioca za naknadu štete zbog nekorišćenja vozila u periodu u kome mu je bilo privremeno oduzeto, odbili. Naime, predmetno vozilo je od tužioca oduzeo nadležni organ tužene u postupku u kome je 29. 12. 1998. godine Opštinski organ za prekršaje u Novom Sadu doneo rešenje o oduzimanju koje je postalo pravnosnažno i izvršno, pa u konkretnom slučaju nema nezakonitog i nepravilnog rada organa tužene te nisu ispunjeni uslovi za odgovornost tužene za naknadu štete propisani odredbom člana 172. Stav 1. ZOO.

Okolnost da je prekršajni postupak koji je vođen protiv tužioca pred Saveznom pravom carina – Carinarnica Novi Sad, okončan donošenjem rešenja kojim je postupak obustavljen i vozilo vraćeno tužiocu zbog nepostojanja carinskog prekršaja, nije od uticaja na drugačiju odluku u ovoj pravnoj stvari, jer je vozilo tužiocu oduzeto pravnosnažnim rešenjem Okružnog organa za prekršaje u Novom Sadu, a pravno dejstvo ovog rešenja nije uslovljeno naknadnim utvrđenjem prekršajne odgovornosti za carinski prekršaj lica kome je vozilo oduzeto.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 2631/07 od 16. 01. 2008. godine.)

IZVRŠENJE PROTIV SOLIDARNIH DUŽNIKA

Nemogućnost da se u odnosu na jednog solidarnog dužnika vodi izvršni postupak zbog njegove smrti ne utiče na prekid postupka u odnosu na ostale solidarne dužnike.

Iz obrazloženja:

Izvršni dužnici u žalbi ističu da je postupak izvršenja potrebno obustaviti i ukinuti pobijeno rešenje, jer je izvršni dužnik DE preminuo u toku ovog postupka, te se protiv njega ne može sprovesti izvršenje, a radi se o solidarnim izvršnim dužnicima.

U odnosu na činjenicu smrti izvršnog dužnika DE, koja je nastupila dana 30. 04. 2007. godine, u toku trajanja izvršnog postupka, ovaj sud smatra da su se saglasno članu 214. tačka 1. ZPP-a, u vezi sa članom 27. ZIP-a, stekli uslovi za prekid postupka.

Ovo stoga što je odredbom člana 414. ZOO-a propisano da svaki dužnik solidarne obaveze odgovara poveriocu za celu obavezu i poverilac može zahtevati njeno ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena, ali kad jedan dužnik ispuni obavezu, ona prestaje i svi se dužnici oslobađaju, iz čega proizilazi da nemogućnost da se u odnosu na jednog od solidarnih dužnika vodi izvršni postupak ne vodi prekidu postupka u odnosu na ostale solidarne izvršne dužnike, a kako to žalilac pogrešno smatra.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 718/2008 od 02. 04. 2008. godine.)

KAMATE NA DOSUĐENE IZNOSE U DINARSKOJ PROTIVVREDNOSTI DEVIZA

Na glavnici dosuđenog duga izraženog u dinarskoj protivvrednosti deviza sud će dosuditi domicilnu kamatu od dana padanja tuženog u docnju pa do isplate.

Iz obrazloženja:

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. st. 2. tač. 9. ZPP, na koju Vrhovni sud pazi po službenoj dužnosti, a nema ni bitne povrede na koju se u reviziji ukazuje, jer obrazloženje sadrži dovoljne i jasne razloge o odlučnim činjenicama koji su u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem i izvedenim dokazima, a Okružni sud je ocenio žalbene navode od značaja. U reviziji se navodi da je u prvostepenom postupku suštinski tuženom onemogućeno da učestvuje u postupku te da mu je povređeno osnovno ljudsko pravo Ustavom zagarantovano, a to je pravo da učestvuje u postupku te da u istom bude ravnopravno tretiran. Ovi revizijski navodi koji nisu određeno obrazloženi već su samo paušalno istaknuti, nisu osnovani, jer je prvostepeni sud preduzimajući odgovarajuće radnje u postupku u svemu postupao na zakonom propisani način uključujući tu i radnje dostavljanja, čime je tuženom upravo time i data mogućnost da raspravlja pred sudom. Znači, sud nije počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 361. st. 2. tač. 7. ZPP, a tuženi je imao pravo izbora kako će se koristiti pruženom zakonskom mogućnošću da raspravlja pred sudom.

Nisu osnovani ni razlozi revizije o pogrešnoj primeni materijalnog prava.

U provedenom postupku je utvrđeno da su tužioci tokom 2003. godine pozajmili tuženom devizna sredstva, bez kamate, sa rokom vraćanja od tri meseca, i to tužilac N. od 6.000 eura, a tužilja M. od 18.000 eura. Tuženi nije vratio tužiocima pozajmljena sredstva o dospelosti.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, Vrhovni sud nalazi da je pravilnom primenom materijalnog prava na koje su se nižestepeni sudovi pozvali u obrazloženju pobijane presude, pobijanom presudom usvojen tužbeni zahtev tužilaca kojim su tražili da se tuženi obaveže da im povрати glavniciu zajma sa kamatom.

Date razloge za ovu odluku kao pravilne, potpune i osnovane prihvata i ovaj sud.

Po stanovištu Vrhovnog suda tužiocima na glavnici dosuđenog duga pripada domicilna kamata od dana pada tuženog u docnju, pa su stoga nižestepene presude preinačene u delu koji se odnosi na vrstu dosuđene kamate a na način bliže opisan u stavu 1. izreke ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1567/57 od 27. 06. 2007.)

PRAVIČNA NOVČANA NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE

Tužilac ima pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog neosnovanog lišenja slobode u iznosu od 500.000,00 dinara za provedena 86. dana u pritvoru.

Iz obrazloženja:

Presudom Opštinskog suda u Novom Sadu, P. 2227/2005 od 09. 11. 2005. godine, delimično je usvojen tužbeni zahtev tužioca i obavezana tužena da mu na ime naknade štete isplati 430.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom počevši od presuđenja pa do isplate, dok je za iznos od 570.000,00 dinara sa pripadajućom zakonskom kamatom tužbeni zahtev tužioca odbijen kao neosnovan. Tužena je obavezana da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 193.187,50 dinara.

Presudom Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 1665/06. od 01. 03. 2007. godine tužiočeva žalba je odbijena, a žalba tužene delimično usvojena i preinačena prvostepena presuda tako što je tužena obavezana da tužiocu na ime naknade štete isplati 150.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od prvostepenog presuđenja pa do isplate, i troškove postupka u visini od 70.250,00 dinara, dok je u preostalom delu prvostepena presuda potvrđena. Tužilac je obavezan da tuženoj na ime troškova žalbenog postupka isplati 6.000,00 dinara.

Protiv drugostepene presude tužilac je blagovremeno preko punomoćnika izjavio reviziju zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni sud je ispitao pobijenu presudu u smislu člana 399. ZPP i našao da je revizija delimično osnovana.

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 9. ZPP na koju Vrhovni sud pazi po službenoj dužnosti.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je po osnovu rešenja Višeg suda u Novom Sadu i Sremskoj Mitrovici proveo počevši od 27. 04. 1986. godine, ukupno 86 dana u pritvoru, zbog osnovane sumnje da je počinio krivično delo zloupotrebe službenog položaja. Pravnosnažnom presudom Opštinskog suda u Novom Sadu, Kv. 110/96 od 05. 05. 1997. godine, prema tužiocu je odbijena optužba zbog apsolutne zastarelosti krivičnog gonjenja. Tokom boravka u pritvoru, tužiocu je prestao radni odnos, a od 20. 08. 1997. godine je u starosnoj penziji.

Tužilac je vlasnik porodične kuće u Indiji, u kojoj je živeo sa suprugom i ćerkom, a supruga mu je preminula neposredno po njegovom izlasku iz pritvora. Kod ovakvog činjeničnog stanja, pobijanom drugostepenom presudom preinačena je prvostepena presuda i tužiocu je na ime naknade nematerijalne štete dosuđeno 150.000,00 dinara dok je u preostalom delu njegov tužbeni zahtev odbijen kao neosnovan.

Po oceni Vrhovnog suda, pravilan je zaključan nižestepenih sudova da je tužena u obavezi da tužiocu naknadi štetu zbog neosnovanog lišenja slobode, po osnovu člana 560. stav 1. tačka 1. u vezi člana 14. Zakona o krivičnom postupku i člana 172. Zakona o obligacionim odnosima.

Međutim, revizijom tužioca osnovano se ukazuje da je u nižestepenim presudama pogrešno primenjeno materijalno pravo kada je odlučeno o visini naknade nematerijalne štete za duševne bolove koje je tužilac pretrpeo zbog povrede slobode i prava ličnosti, u smislu člana 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Imajući u vidu sve okolnosti ovog slučaja, a naročito dužinu trajanja neosnovanog lišenja slobode, kao i dužinu trajanja postupka obeštećenja, Vrhovni sud je preinačio nižestepene presude tako što je obavezao tuženu da tužiocu po ovom osnovu isplati još 350.000,00 dinara, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Revizijom se neosnovano ističe pogrešna primena materijalnog prava u odnosu na odbijeni deo tužbenog zahteva preko ovako dosuđenog iznosa, budući da iznos od 500.000,00 dinara predstavlja pravičnu novčanu naknadu koja odgovara značaju povređenog dobra i svrsi naknade, u smislu člana 200. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1917/07 od 21. 02. 2008.)

PUNOVAŽNOST USMENOG TESTAMENTA

Pod izuzetnim prilikama za punovažnost usmenog testamenta podrazumevaju se samo iznenadne, nepredvidive ili neočekivane prilike zaveštaoca zbog kojih on nije bio u mogućnosti da sačini pismeno zaveštanje.

Bolest i životno doba zaveštaoca, samo po sebi, ne mogu se smatrati kao izuzetne prilike.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, rešenjem Opštinskog suda u Novom Sadu, O. 1039/04 od 16. 12. 2004. godine prekinut je ostavinski postupak iza pok. Đ. L. bivšeg iz Novog Sada radi upućivanja na parnicu njegove nevenčane supruge, ovde tužilje, radi utvrđivanja činjenica od kojih zavisi pravna valjanost usmenog testamenta koji je proglašen kod tog suda pod br. R. 276/04 od 01. 04. 2004. godine. Pok. Đ. je preminuo 06. 03. 2004. godine u svom stanu, prirodnom

i naprasnom smrću. Dana 15. 02. 2004. godine pok. Đ. je u kući tužilje u prisustvu tri lica izjavio da u slučaju da mu se nešto dogodi želi da svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu nasledi njegova nevenčana supruga. Prema izjavama svedoka tog dana pok. Đ. je bio nešto nervozniji nego inače a bio je i uznemiren i žalio se da ima problema u firmi čiji je vlasnik. Narednih dana pok. Đ. je nastavio normalno da živi i radi. Pok. Đ. je bio vitalan, nije se lečio ni od kakve hronične bolesti, poslednjih pet godina nije odlazio kod lekara a bolovao je od bolesti krvnih žila, bolesti koja odgovara njegovom životnom dobu. Sa tužiljom je živio u vanbračnoj zajednici više od 30 godina. Zajedno su privređivali i živeli u njegovom stanu u N. S. a povremeno u njenoj kući u Č. Nakon smrti pok. Đ. nije imao zakonskih naslednika.

Polazeći od utvrđenih činjenica pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da za punovažnost usmenog zaveštanja pok. Đ. L. nisu bili ispunjeni zakonski uslovi.

Prema članu 110. stav 1. Zakona o nasleđivanju zaveštalac može poslednju volju usmeno izreći pred tri istovremeno prisutna svedoka, ako zbog izuzetnih prilika ne može sačiniti pismeno zaveštanje, a prema stavu dva izreke usmeno zaveštanje prestaje da važi po isteku 30 dana od dana prestanka prilika u kojima je sačinjeno.

To znači da su za punovažnost usmenog zaveštanja potrebna tri uslova, koja kumulativno moraju biti ispunjeni. Prvi uslov predstavlja postojanje izuzetnih prilika u momentu davanja izjave poslednje volje, drugi – da usled ovih izuzetnih prilika zaveštalac nije u mogućnosti da sastavi pismeno zaveštanje, a treći – da svoju poslednju volju izrekne pred tri istovremeno prisutna svedoka.

U konkretnom slučaju te izuzetne prilike u momentu davanja izjave poslednje volje nisu postojale. Pod izuzetnim prilikama podrazumevaju se samo iznenadne, nepredvidljive ili neočekivane prilike zaveštaoca, zbog kojih on nije u mogućnosti da sačini pismeno zaveštanje. U ovom slučaju uznemirenost i povećana nervoza kod pok. Đ. dana kada je pred svedocima saopštio da svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu ostavlja tužilji ne mogu se smatrati izuzetnim prilikama koje bi opravdale sastavljanje usmenog testamenta. Bolest i životno doba testatora, sami po sebi ne mogu se smatrati kao izuzetne prilike. U prilog nepostojanja izuzetnih prilika je i činjenica da pok. Đ. u vreme davanja izjave 15. 02. 2004. godine kao i do dana njegove smrti ničin nije bio sprečen da sačini pismeno zaveštanje jer je bio radno aktivan, vitalan i nije se lečio od hroničnih bolesti.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 3396/07 od 14. 05. 2008.)

BLANKO REVIZIJSKA PRESUDA

Diskreciono pravo Vrhovnog suda je da izostavi detaljnije obrazloženje svoje revizijske presude primenom načela slobodne ocene dokaza.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenim činjenicama, u saobraćajnoj nezgodi dana 22. 02. 1989. godine, teško je povređen M. T., suprug tužilje Z. i otac tužilaca M. i T. U istoj nezgodi je poginuo M. S., suprug tužilje E. i otac tužilaca M. i T. Pravnosnažnom presudom Opštinskog suda u N. S, P. br. 5248/89 od 11. 03. 1992. godine tuženi su obavezani da solidarno isplate tužiocima naknadu nematerijalne i materijalne štete kako je to navedeno u izreci presude kao i troškove spora. Dana, 29. 01. 1993. godine, tužiocima su isplaćeni određeni novčani iznosi kao i troškovi spora. U vreme izvršene isplate pravnosnažno dosuđeni iznosi su bili obezvređeni, pa je po njihovoj tužbi Opštinski sud u N. S, dana 20. 12. 1995. godine, doneo presudu koja je u usvajajućem delu tužbenog zahteva postala pravnosnažna 06. 05. 1995. godine. Tom presudom tuženi su obavezani da solidarno isplate tužiocu M. iznos od 22.181,10 dinara. Z., T. i M. po 2.638,77 dinara, tužilji E. 8.148,71 dinara, tužiocima M. i T. po 5.872,06 dinara a po 2.3754,89 dinara kao i troškove spora u iznosu od 12.795,00 dinara sve sa kamatom počev od 20. 12. 1995. godine pa do isplate. Preko navedenog tužbeni zahtev je odbijen i u ovom delu ukinut presudom Okružnog suda u N. S. od 06. 05. 1996. godine. Dana, 23. 07. 1996. godine, tužiocu M. je isplaćeno 30.404.51 dinara, Z., T. i M. po 3.617,07 dinara. Prvostepeni sud je u postupku izvršio veštačenje valorizacijom dosuđenih iznosa, pa kako se valorizacijom primenjenim koeficijentima i kamatom ne dobija realan porast cena, prvostepeni sud je primenio korektivne metode, poređenjem sa tržišnim kursom strane valute i utvrdio visinu preostale obaveze tuženih kako je navedeno u izreci prvostepene presude.

Kod tako utvrđenog činjeničnog stana, nižestepeni sudovi su pravilno primenili materijalno pravo iz odredbe člana 278. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, po kojoj, ako je šteta koju je poverilac pretrpeo zbog dužnikovog zadocnjavanja veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate on ima pravo zahtevati razliku do potpune naknade štete. Kako je zbog inflacije broj novčanih jedinica koje je obaveza tuženih glasila, obezvređen, u građansko pravnom odnosu stranaka povređeno je načelo jednake vrednosti uzajamnih davanja iz člana 15. Zakona o obligacionim odnosima. U takvoj situaciji ima mesta revalorizmu i naknadi štete, pa su pravilno nižestepeni sudovi uzimajući u obzir visinu pravnosnažno dosuđenih iznosa, kamatu koja je uračunata, rezultat valorizacije primenom koeficijenta u poređenjem sa stranom valutom prema crnom tržišnom kursu tužiocima dosudili iznose navedene u prvom stavu izreke prvostepene presude, a tužioce odbili sa zahtevima kako je navedeno u drugom stavu izreke prvostepene presude. Iz navedenih razloga neosnovano se u reviziji tužilaca ističe da su nižestepene presude u odbijajućem delu tužbenog zahteva tužilaca doneta uz pogrešnu primenu materijalnog prava.

Pravnosnažnim presudama odlučeno je o tužbenom zahtevu radi naknade nematerijalne štete i materijalne štete. Pravnosnažne presude obavezuju svojom formalnom i materijalnom pravnosnažnošću, pa je pravilan zaključak nižestepe-

nih sudova da se o istom zahtevu ne može više suditi i ponovo utvrđivati pravič-
na naknada za štetu.

Sud je cenio i ostale navode u reviziji tužilaca pa je našao da su bez uticaja
na pravilno i zakonito donete nižestepene odluke.

Vrhovni sud je na osnovu člana 405. stav 1. ZPP reviziju tužilaca odbio kao
neosnovanu. Primenom člana 405. stav 2. ZPP, Vrhovni sud je izostavio detalj-
nije obrazloženje presude, s obzirom da se revizijom ponavljaju žalbeni razlozi,
a obrazlaganjem presude ne bi se postiglo novo tumačenje prava niti doprinelo
ujednačini tumačenja prava.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 539/08 od 06. 03. 2008.)

OTVARANJE RASPRAVE PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM

**Drugostepeni sud ne može pozivom na odredbe člana 369. ZPP-a, da otvara
raspravu i donosi odluku u vezi sa izjavljenom žalbom, ako prvostepeni sud
nije uopšte utvrđivao (utvrdio) činjenično stanje već je svoju odluku zasno-
vao na dispoziciji stranaka.**

Iz obrazloženja:

Opštinski sud u B. P. na ročištu od 29. 06. 2005. godine, je doneo presudu
na osnovu priznanja kojom je usvojio tužbeni zahtev u celosti, a radi se o novča-
nom potraživanju u ukupnom iznosu od 464.100,00 dinara. Po žalbi tuženog dru-
gostepeni sud je ukinuo presudu jer nije bilo uslova za donošenje presude na
osnovu priznanja, obzirom da je priznanje učinilo lice koje nije bilo ovlašćeno za
zastupanje tuženog.

Naime, na ročištu za glavnu raspravu je pristupio K. Z., generalni sekretar
Fudbalskog kluba "B.", koji je priložio punomoć za zastupanje Fudbalskog klu-
ba "B.", iz kog se vidi da je K. Z. sam sebe ovlastio za zastupanje tuženog, a ista
punomoć čak nije ni potpisana nego je blanko data. Međutim, ovlašćeno lice za
zastupanje je predsednik kluba a ne sekretar, a kako predsednik kluba nije dao
ovlašćenje K. Z. isti nije mogao ni da zastupa klub, niti da prizna tužbeni zahtev.
Stoga je pogrešno prvostepeni sud doneo presudu na osnovu priznanja u smislu
člana 336. ZPP-a, jer priznanje tužbenog zahteva može učiniti samo zakonski za-
stupnik tuženog. Osim toga, punomoćnik koji nije advokat, a što je slučaj u kon-
kretnoj parnici, ako stranka u punomoćju nije bliže odredila ovlašćenja puno-
moćnika može da preduzima sve radnje u postupku, ali mu je uvek potrebno iz-
ričito ovlašćenje za takozvane dispozitivne parnične radnje, a to su povlačenje
tužbe, za priznanje tužbenog zahteva ili za odricanje od tužbenog zahteva, za za-
ključenje poravnania, za povlačenje ili odricanje od redovnog pravnog leka i za
prenošenje punomoćja na druga lica. U konkretnom slučaju Z. K. nije imao to
ovlašćenje.

Nakon vraćanja predmeta prvostepenom sudu pošto je ročište od 02. 03. 2006. godine, odloženo zbog neuredne dostave, na ročištu od 12. 04. 2006. godine, prvostepeni sud je doneo presudu zbog izostanka jer je konstatovao da na ročište nije pristupio tuženi iako je uredno pozvan, a punomoćnik tužioca je predložio donošenje presude zbog izostanka. U obrazloženju svoje presude koja se sastoji u jednoj rečenici, prvostepeni sud navodi da pošto tuženi nije pristupio na ročište a uredno je pozvan su ispunjeni uslovi iz člana 476. stav 1. ZPP, pa je sud primenom člana 338. stav 1. ZPP, doneo ZPP, doneo odluku kao u izreci. Već samo obrazloženje je kontradiktorno jer član 476. stav 1. ZPP se odnosi na presudu zbog izostanka u maličnim sporovima, a član 338. stav 1. ZPP se odnosi na presudu zbog propuštanja koja je regulisana po opštim odredbama parničnog postupka.

Protiv ove presude žalbu je izjavio tuženi zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i istakao da prvostepeni sud nije mogao doneti presudu zbog izostanka jer nije u pitanju malični spor.

Tačan je žalbeni navod da u konkretnom slučaju nije u pitanju malični spor i da prvostepeni sud nije mogao doneti presudu zbog izostanka jer je vrednost spora 464.100,00 dinara, a sporovi male vrednosti su oni sporovi u kojima novčano potraživanje ne prelazi iznos od 100.000,00 dinara. *S druge strane ne može se uzeti ni da je doneta presuda zbog propuštanja, a da je prvostepeni sud omaškom napisao da je u pitanju presuda zbog izostanka, jer je tuženi prigovorio na rešenje o izvršenju i dao svoju odbranu u pismenoj formi, pa se mora uzeti da je u suštini dat odgovor na tužbu pošto se radi o kontinuitetu jer je predmet upućen na parnicu iz izvršnog postupka.*

Imajući u vidu čisto jezičko tumačenje odredbe člana 369. stav 3. ZPP, pošto se radi o drugom ukidanju u istoj parnici trebalo bi da drugostepeni sud zakaže raspravu i odluči o žalbi. Međutim, polazeći od ciljnog tumačenja odredaba člana 369. ZPP, povezano sa drugim sistemskim odredbama ZPP-a, ovo veće je donelo odluku da ukine prvostepenu presudu zbog izostanka i da vrati predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje, iz sledećih razloga:

Pravilo je da drugostepeni sud odlučuje o žalbi bez rasprave. Jedino kada veće drugostepenog suda nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno da se pred drugostepenim sudom ponove već izvedeni dokazi, ovlašćen je da zakaže raspravu, oceni ih i donese odluku o žalbi. Drugostepeni sud prema članu 369. stav 2. ZPP, nije ovlašćen da zakazuje raspravu radi izvođenja dokaza koji nisu bili izvedeni pred prvostepenim sudom u prvostepenom postupku jer bi to bilo suprotno načelu vremenskog ograničenja i iznođenja procesnog materijala. Takvo ovlašćenje drugostepeni sud nije imao ni po ranijim odredbama ZPP-a. Jedini izuzetak su novote koje po odredbama novog Zakona o parničnom postupku su veoma restriktivno propisane. Naime, žalilac u žalbi može izneti nove činjenice i nove dokaze samo ako je učinio verovatnim da ih bez svoje krivice nije mogao izneti odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave. Prema tome, intencija zakonodavca prilikom donošenja novog zakona o parničnom postupku iz 2004. godine, je bila da rasprava pred drugostepenim

sudom nakon jednog ukidanja prvostepene odluke u istoj parnici se održi samo ako se pobijana presuda zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju ili su u postupku pred prvostepenim sudom učinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka. Da se ne bi dozvolilo višestruko ukidanje prvostepene odluke od strane drugostepenog suda, što je u praksi dovodilo do znatnog odugovlačenja sudskog postupka, a imajući u vidu jedan od osnovnih postulata novog ZPP-a – suđenje u razumnom roku, zakonodavac je propisao da drugostepeni sud sam putem održane rasprave izvrši korekciju u činjeničnom stanju koje je prvostepeni sud utvrdio na osnovu pogrešne ocene izvedenih dokaza ili na osnovu toga što je pogrešno odbio izvođenje određenih dokaza, a koji dokazi su od relevantnog uticaja na donošenje pravilne i zakonite presude u konkretnom sporu.

U svakom slučaju intencija zakonodavca nije bila, niti je to moguće, s obzirom na sistemske odredbe ZPP-a, da drugostepeni sud pretvori u prvostepeni sud i da se na drugostepenoj raspravi utvrđuje činjenično stanje od samog početka, zapravo da drugostepeni sud utvrđuje sve potrebne činjenice u konkretnoj parnici za presuđenje. Treba naglasiti, da kada se radi o novotama one se mogu isticati samo u žalbi. Drugostepeni sud kao instancioni sud ima zadatak da ispituje pravilnost u postupanju prvostepenog suda. Stranke u pravnom leku mogu da iznose samo onaj procesni materijal koji se nalazio pred prvostepenim sudom u momentu odlučivanja. Jedini izuzetak su, kao što smo već istakli, novote koje se mogu iznositi u žalbi ali pod strogo određenim zakonskim uslovima, jer se činjenična građa koja je neophodna za meritornu odluku o tužbenom zahtevu mora potpuno formirati do zaključenja glavne rasprave.

Zato u situaciji kada u predmetu nije uopšte utvrđivano činjenično stanje jer je prvo bila doneta presuda na osnovu priznanja, pa zatim presuda zbog izostanka, a obe presude su pogrešno donete jer nisu bili ispunjeni zakonski uslovi za njihovo donošenje, drugostepeni sud ne može pozivom na odredbe člana 369. ZPP, da otvara raspravu i donosi odluku u vezi za izjavljenom žalbom, jer ove odredbe ZPP-a imaju u vidu situacije kada je doneta meritorna presuda prvostepenog suda, a ne presuda na osnovu dispozicije stranaka u kojima činjenično stanje uopšte nije utvrđeno. Ukoliko bi se prihvatilo da se odredbe člana 369. ZPP-a, stav 3. odnose i na nemeritorne presude to bi značilo da drugostepeni sud utvrđuje kompletno činjenično stanje u predmetu radi donošenja meritorne odluke, a to nije moguće po opštim sistemskim odredbama ZPP-a, jer je to funkcija prvostepenog suda.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, br. Gž. 3001/06 od 21. 06. 2007.)

ZALOŽNO PRAVO I IZVRŠNI POSTUPAK

Činjenica da pre pokretanja izvršnog postupka postoji založno pravo na stvarima na kojima je predloženo izvršenje ne izuzima te stvari od izvršenja u smislu čl. 70. ZPP-a, već samo utiče na redosled namirenja poverilaca.

Iz obrazloženja:

Rešenje prvostepenog suda od 28. 09. 2006. godine kojim je prigovor izvršnog dužnika protiv rešenja o izvršenju odbačen kao neosnovan, doneto je protivno odredbi čl. 14. Zakona o izvršnom postupku, kojom je propisano da o žalbi odlučuje drugostepeni sud, osim u slučaju iz čl. 19. st. 1. i 2. ovog zakona. Iako čl. 19. ZPP-a daje mogućnost prvostepenom sudu da, ako oceni da je osnovana, žalbu izvršnog dužnika izjavljenu protiv rešenja o izvršenju usvoji, to ne znači da prvostepeni sud ima ovlašćenje da, ako oceni da je neosnovana, žalbu izvršnog dužnika odbije odnosno odbaci, a kako je to u konkretnom slučaju učinio prvostepeni sud.

Iz navedenog proizilazi da nije mesta donošenju pobijanog rešenja od 28. 09. 2006. godine, pa je ovaj sud primenom čl. 387. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, u vezi čl. 27. Zakona o izvršnom postupku ovo rešenje ukinuo, nakon čega je pristupio ispitivanju pobijanog rešenja o dozvoli izvršenja, te je utvrdio da je isto doneto bez povreda odredaba parničnog postupka i pravilnom primenom materijalnog prava. Odredbom čl. 75. st. 1. ZIP-a određeno je da na popisanim stvarima izvršni poverilac stiče založno pravo u momentu kada sudski izvršitelj potpiše zapisnik o popisu. Stavom 3. istog člana određeno je da kada je popis izvršen u korist više izvršnih poverilaca, red prvenstva u sticanju založnog prava određuje se prema danu kada je predlog za izvršenje primljen u sud, a ako su predlozi za izvršenje primljeni istog dana, njihova založna prava imaju isti red prvenstva.

Odredbom čl. 75. stav 1. ZIP-a određeno je da ako se pored izvršnih poverilaca namiruju lica čija prava prestaju prodajom stvari, oni se uz shodnu primenu odredaba o prvenstvu namirenja u vezi sa prodajom nepokretnosti iz prodajne cene namiruju onim redom kojim su stekli založno pravo ili drugo pravo koje prodajom prestaje, ako zakonom za određena potraživanja nije drugačije propisano.

Odredbom čl. 139. stav 1. ZIP-a koje odredbe se prema članu 91. ZIP-a shodno primenjuju i na izvršenja na pokretnim stvarima radi namirenja novčanog potraživanja, određeno je da se iz prodajne cene namiruju izvršni poverilac po čijem je predlogu određeno izvršenje, založni poverioci i kad nisu prijavili potraživanje i lica koja imaju pravo na naknadu za lične službenosti.

Iako je tačno da na stvarima koje su predmet pobijanog rešenja o izvršenju postoji založno pravo trećeg lica, ono ne sprečava izvršenje, s obzirom da shodno napred citiranim odredbama ZIP-a, činjenica da na stvarima koje su predmet izvršenja postoji založno pravo u korist više poverilaca, utiče samo na redosled namirenja poverilaca, a ne predstavlja razlog koji sprečava izvršenje kasnije nastalog založnog prava. Dakle, činjenica da pre pokretanja izvršnog postupka već postoji založno pravo na stvarima na kojima je predloženo izvršenje, ne izuzima te stvari od izvršenja u smislu čl. 70. ZIP-a.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 6767/06 od 07. 12. 2006.)